

3de vergadering

Dinsdag 8 oktober 1996

Aanvang 13.30 uur

Voorzitter: Tjeenk Willink

Tegenwoordig zijn 68 leden, te weten:

Baarda, Batenburg, Van den Berg, Bierman, De Boer, Boorsma, Braks, Cohen, Dees, Van Dijk, Eversdijk, Gelderblom-Lankhout, Van Gennip, Ginjaar, Glastra van Loon, Glasz, Van Graafeiland, Grewel, Grol-Overling, Heijmans, Heijne Makkreel, Hendriks, Hessing, Van Heukelum, Hirsch Ballin, Hofstede, Holdijk, Jaarsma, De Jager, Ketting, Korthals Altes, J. van Leeuwen, L.M. van Leeuwen, Linthorst, Lodewijks, Loudon, Luijten, Luimstra-Albeda, Lycklama à Nijeholt, Michiels van Kessenich-Hoogendam, Pit, Pitstra, Le Poole, Postma, Rensema, Rongen, Roscam Abbing-Bos, Schoondergang-Horikx, Schuurman, Schuyer, Staal, Steenkamp, Stevens, Stoffelen, Talsma, Tjeenk Willink, Tuinstra, Varekamp, Ter Veld, Veling, Verbeek, Vrisekoop, Werner, Wiegel, De Wit, Van de Zandschulp, Zijlstra en Zwerver,

en de heren Kok, minister-president, minister van Algemene Zaken, Dijkstal, vice-minister-president, minister van Binnenlandse Zaken, en Zalm, minister van Financiën.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat is ingekomen bericht van verhindering van het lid Wöltgens, wegens ziekte.

Dit bericht wordt voor kennisgeving aangenomen.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat is ingekomen het bericht van het overlijden van jhr. mr. Emile van Lennep, Minister van Staat.

Ik verzoek u te gaan staan.

Op woensdag 2 oktober, de dag dat hij terugkeerde van een bijeenkomst van het Internationaal Monetair Fonds, overleed jhr. mr. Emile van Lennep, bijna 82 jaar oud, tot het laatst toe de publieke zaak toegewijd. Want "noblesse oblige". Een man die niet alleen de kansen kreeg zijn vele gaven te ontplooien, maar die ook greep en uitbuitte, en met succes. "Mijn carrière is geen geschiedenis van falen."

Ik zie hem nog zitten op Prinsjesdag in de Ridderzaal. Hij hechtte aan zijn plaats als Minister van Staat, een titel waar hij trots op was.

In opleiding jurist, was hij econoom door ervaring. In al zijn werk stond het economisch aspect voorop. Maar steeds bleef de juridische vorm- en regelgeving, in het sluiten van overeenkomsten en compromissen, daarmee heel nauw verweven. De Nederlandsche Bank, Nederlands-Indisch bestuur, achttien jaar Thesaurier-Generaal, vijftien jaar Secretaris-Generaal OESO, opkomen voor Nederland. Het zijn de hoofdpunten uit zijn "Herinneringen van een Internationale Nederlander", die zich zowel in Nederland als internationaal naam en gezag verwierf als... ambtenaar, zonder eigen (politieke) achterban. En dát is zeldzaam.

Van Lennep was een uitzonderlijke man door een combinatie van eigenschappen die tegengesteld leken, maar dat in hem niet waren. Hij was een uitermate hoffelijke en

charmante gesprekspartner, maar ook een hard onderhandelaar, want hij nam de ander serieus.

"Veel onderhandelaars concentreren zich vrijwel uitsluitend op wat hun direct eigenbelang is en wat zij op basis daarvan willen bereiken. Maar als je de onderhandelingsdoelstellingen wilt bereiken, zul je de onderhandelingsstrategie en de tactiek moeten afstemmen op wat de tegenstander wil bereiken, respectievelijk om wat voor reden dan ook niet kan accepteren."

Hij was altijd loyaal aan zijn (politieke) chefs en zijn publieke functie, maar tegelijkertijd ook onafhankelijk van geest, onafhankelijk ook van de tijdgeest. In februari 1992 verklaarde hij in NRC Handelsblad: "De ervaring heeft geleerd dat de OESO-landen die het snelst unilateraal hun milieu-eisen verscherpen en daaraan kosten verbinden, economisch het beste presteren." Het bericht trok nauwelijks de aandacht.

De verbindingsschakel tussen deze twee eigenschappen (loyaliteit en onafhankelijkheid) was de rationaliteit. "Ieder probleem is door logisch denken op te lossen." ... "Wanneer een weloverwogen, gezaghebbend en objectief plan ter tafel komt wordt dat op den duur ook gevolgd."

Hij koos in 1945 bewust voor de publieke zaak. In zijn eigen woorden: "De toekomst van de mensheid en niet de winstgevendheid en werkgelegenheid van één bedrijf, hoe groot ook", interesseerde hem. Zijn geloofsovertuiging (het Romeinen I "uit geloof tot geloof") en de schrijnende omstandigheden gedurende de crisisjaren schraagden die keuze.

Maar in zijn openbare functies had hij altijd ook een open oog voor de particuliere sector en háár bijdrage